

*Фурманчук Оксана Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент
Котенко Наталія, студентка*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ У РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ

Торгівля є однією з провідних галузей економічної діяльності та найрозвиненішою формою підприємництва. Іншими словами торгівля – це вид економічної діяльності у сфері товарообігу і просування товарів від виробника до споживача у формі купівлі-продажу та надання пов'язаних із цим послуг [2, с. 922]. Сьогодні основними формами торгівлі є оптова та роздрібна.

Роздрібна торгівля – це вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачеві та надання йому торговельних послуг.

Оскільки товари для роздрібно-торговельного підприємства є основною статтею обігових коштів, за рахунок яких у процесі торговельної діяльності підприємство отримує прибутки, які є метою та основою життєдіяльності будь-якого підприємства, то формулювання економічної суті товарів та достовірний їх облік на підприємстві є також невід'ємною частиною управління підприємством, без якого не можливе досягнення цілей підприємства, що і визначило актуальність та тему дослідження.

Облік товарів у роздрібній торгівлі ведеться у грошовому вимірнику за продажними (роздрібними) цінами. На підприємствах роздрібно-торгівлі облік руху товарів і тари ведеться на рахунок 28 «Товари» (субрахунок 282 «Товари в торгівлі»), за дебетом якого відображається надходження товарів та збільшення їх вартості, а за кредитом – зменшення суми товарів внаслідок їх реалізації [1].

Роздрібні торговельні підприємства застосовують субрахунок 285 «Торгова націнка», за кредитом якого відображається збільшення суми торгових націнок, за дебетом – зменшення (списання). На цьому субрахунку відображається різниця між купівельною та продажною вартістю товарів. Збільшення суми торговельних націнок відображається за кредитом субрахунку 285. Списання суми торгової націнки реалізованих товарів відображається за дебетом субрахунку 902 та кредитом субрахунку 285 «сторно» [1].

Дохід від реалізації товарів відображається в обліку підприємства роздрібно-торгівлі за кредитом субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів». За дебетом субрахунку 902 «Собівартість реалізованих товарів» (Дт 902 Кт 282) відображається списання фактичної собівартості реалізованих товарів (виходячи із ціни їх придбання).

Списання товарів при реалізації роздрібним підприємством здійснюється за цінами їх продажу. Оцінка товарів за цінами продажу базується на застосуванні середнього відсотку торговельної націнки. При цьому при надходженні товарів до підприємства роздрібно-торгівлі в обліку відображається сума торговельної націнки, яка формується двома способами:

- 1) згідно до наказу керівника – розмір торговельної націнки встановлюється у фіксованому розмірі від ціни придбаного товару;
- 2) зворотним розрахунком – спочатку встановлюється продажна вартість товару, а потім визначається сума торговельної націнки.

Для оцінки товарів за цінами продажу підприємство роздрібно-торгівлі визначає:

– середній відсоток торговельної націнки – шляхом ділення залишку торгової націнки на початок місяця та торгової націнки в продажній вартості, отриманих у звітному місяці товарів, на суму продажної вартості залишку товарів на початок місяця та продажної вартості одержаних товарів – (Сальдо Кт 285 + Оборот Кт 285) : (Сальдо Дт 282 + Оборот Дт 282) × 100%;

– торговельна націнка на реалізовані товари визначається як добуток продажної вартості реалізованих товарів та середнього відсотка торгової націнки;

– собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною вартістю реалізованих товарів та сумою торговельної націнки на товари [3].

Кореспонденція рахунків з обліку реалізації товарів підприємства роздрібною торгівлі представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків з обліку реалізації товарів підприємства роздрібною торгівлі

№ пор.	Первинний документ	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит
1.	Прибутковий касовий ордер	Отримано до каси виручку від реалізації товарів	301	702
2.	Податкова накладна	Відображене податкове зобов'язання з ПДВ	702	641.5
3.	Бухгалтерська довідка	Списано торгову націнку на реалізовані товари методом сторно, або зворотним записом	282	285
4.	Бухгалтерська довідка	Відображена собівартість реалізованих товарів	902	282
5.	Бухгалтерська довідка	Списано наприкінці місяця ТЗВ, що відносяться до реалізованих товарів	902	289

На підприємствах роздрібною торгівлі аналітичний облік товарів ведеться у вартісному вираженні в розрізі матеріально-відповідальних осіб та великих груп товарів. Аналітичний облік реалізації товарів в роздріб ведеться за місяцями їх продажу (відділами, секціями, кіосками тощо) і торговельним підприємством загалом [2, с. 922].

Підприємства роздрібною торгівлі періодично надають знижки на певні види товарів. Такі знижки надаються покупцям, які купують велику кількість товарів, або на велику суму, а також роблять це у передсвяткові дні.

В бухгалтерському обліку підприємства роздрібною торгівлі на суму наданих покупцям знижок здійснюють коригування торгової націнки. Для цього проводиться розрахунок середнього відсотка торгової націнки з урахуванням суми знижки, яка надана покупцям. За допомогою середнього відсотку проводиться розрахунок суми торгової націнки та собівартість реалізованих протягом місяця товарів. Коригування торгової націнки на суму знижки в бухгалтерському обліку підприємства роздрібною торгівлі відображається так: Дт 285 «Торгова націнка» Кт 282 «Товари в торгівлі» [1].

Література

1. ДСТУ 4303:2004 «Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять» від 01.07.2005 р. URL: <http://www.profiwins.com.ua/ru/directories1/dstu4303.html>.

2. Кащена Н. Б., Носач Н. М. Облік реалізації товарів в підприємствах торгівлі. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2019. № 7. С. 921-925.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ МФУ від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.